

NORGES HØYESTERETT

D O M

avsagt 17. oktober 2019 av Høyesterett i avdeling med

dommer Magnus Matningsdal
dommer Wilhelm Matheson
dommer Knut H. Kallerud
dommer Arne Ringnes
dommer Kine Steinsvik

HR-2019-1922-A, (sak nr. 19-070106STR-HRET)
Anke over Borgarting lagmannsretts dom 26. mars 2019

- I.
A (advokat Brynjar Nielsen Meling – til prøve)
- mot
- Påtalemyndigheten (statsadvokat Fredrik G. Ranke – til prøve)
- II.
A (advokat Brynjar Nielsen Meling – til prøve)
- mot
- B (advokat Halvard Helle)

S T E M M E G I V N I N G

- (1) Dommer **Steinsvik**: Saken gjelder spørsmål om tre tekstmeldinger sendt til en stortingsrepresentant og en påfølgende videotale lagt ut på strømmetjenesten YouTube rammes av straffeloven § 115 om angrep på de høyeste statsorganers virksomhet og straffeloven § 263 om trusler.
- (2) Ved tiltalebeslutning 11. april 2018 ble A satt under tiltale for overtredelse av:

«I Straffeloven (2005) § 115
for ved bruk av trusler eller på annen rettsstridig måte å ha voldt fare for at et medlem av Stortinget hindres eller påvirkes i sin virksomhet

Grunnlag:

Lørdag 24. september 2016 fra kl. 04:27 til kl. 06:20 sendte han tre tekstmeldinger med følgende innhold til stortingsrepresentant B fra partiet Venstre:

‘B. Din skitne svin, må Allah brenne deg i Jahannam din uoppdratte murtad kafir hund! Du er en skam for pakkiser og muslimer, ikke kall deg muslim, for Wallahi du har INGENTING med islam å gjøre, skitne forræder!!!’

‘Selv dine egne foreldre tar avstand fra deg. Du er virkelig et NULL og en skitten murtad kafir! Må Allah gi deg uhelbredelig sykdom, engstelighet, trengsel, fattigdom, et smertefullt og ynkelig liv før døden, og la deg råtne i Jahannam for evig og alltid!!!’

‘Vi muslimer får følelser av vemmelse hver gang vi ser det stygge skitne murtad kafir tryne ditt!!’

og deretter holdt han tirsdag 27. september s.å. en om lag åtte minutter lang videotale på strømmetjenesten Youtube med tittelen ‘Sannheten – svar til B & co av A’. Her priser han Allah og leser fra Koranen, dels på norsk og dels på arabisk, til en ISIL-inspirert hymne som spilles i bakgrunnen, og uttalte blant annet:

‘Når det gjelder de sms som jeg har nevnt i media de siste dagene, så får de oppfatte det slik som de vil, men jeg har kun ytret min mening i henhold til sharia, som min deen (religion) beordrer meg, å ytre meg til disse folka. ... Ingen av dem har gjort meg noe personlig, men begge ... har hånet min religion, al Islam. Derfor har jeg ro og fred i mitt hjerte, for jeg vet, jeg vet min egen intensjon bak hva jeg gjorde, og jeg håper Allah ... vil belønne meg, for å ha irrettesatt disse fiendene av Allah og hans rasol (profet). ...

Først så sendte jeg den hunden, B al khaen (forræderen) B, meldingene fordi denne vantro forræderen har hånet islam og muslimer over lang lang tid, og i seneste tid har han hånet nikab og hijab ... Først og fremst for å klargjøre hvem og hva denne B er, som mine respekterte medsøsken i Islam vite med sikkerhet at denne a dowa Allah (fiende av Allah), B, ikke er muslim, han er murtad (frafallen), kafir (vantro), som har utført ord og handlinger av kufur (blasfemi) over lang tid, uten at de ... grønnsaksselgerne av imamer som vi har her i Norge ... har gjort noe med denne saken, eller klargjort hva hokum (dommen) for disse murtadeen (frafalne) politikere og selvutnevnte talspersoner for islam og muslimer er, i henhold til sharia ...

Disse imamene ... som er mer bekymret for sine stillinger og tilfredstille kufar (de vantro), enn å snakke haq (sannhet) ... så forsvarer de denne B khansir (svin) ... fremfor å snakke haq (sannhet) og forsvare deen Allah (Allahs religion) ... men hva skal man forvente av disse såkalte imamene ... til dere som

mener at jeg burde ordlagt annerledes mot B ... dere bør gå i dere selv og sjekke deres iman (tro), hvordan kan dere være likegyldig når disse fiendene av Allah håner Islam, håner rasol Allah (Allahs profet), og håner sharae Allah (plikter for Allah), hva som er fra vår deen (religion) ...

Hvorfor blir ikke dere sint, når deres religion hånes, som Allah ... har beskrevet mo'meneen (de troende) ... At A er Allahs sendebud, og de som er med ham er harde mot de vantro og barmhjertig blant seg selv.

Det er flere eksempler på at rasol Allah (Allahs profet) brukte grovere ord mot Allahs fiender når de tråkket på Islam, enn det jeg har brukt. Det trengs ingen fatwa på at de to nevnte, de som jeg har nevnt, er kuffar (vantrø) og murtadeen (frafalne), og at de ikke representerer noen muslim. Vår sharia er klar på sin nawaqeb (lære), man kan ikke bare lese ... trosbekjennelsen ... begå kuffur (blasfemi) og fortsatt kalle seg muslim ... Islam er fri fra disse personene og deres kuffur og ilhad (ateisme).

Ingen oppegående muslim ... kan støtte disse hundene til kuffar, og den av dere som støtter dem, Allah vil holde dere ansvarlige på dommedag ...'

Det samlede budskapet i tekstmeldingene og videotalen var av truende karakter og egnet til å kunne legge begrensninger eller innflytelse på stortingsrepresentant Bs virke, herunder hans deltagelse i det offentlige ordskiftet knyttet til innvandring og integrering.

II Straffeloven (2005) § 263

for i ord eller handling å ha truet med straffbar atferd under slike omstendigheter at trusselen var egnet til å fremkalle alvorlig frykt

Grunnlag:

Til tid og sted som beskrevet i post I, sendte han tekstmeldinger til B og la ut den i post I beskrevne video som etter omstendighetene var egnet til å fremkalle alvorlig frykt hos B.»

- (3) Ved Oslo tingretts dom 27. november 2018 ble A dømt etter tiltalen til fengsel i to år og seks måneder. Han ble videre dømt til å betale oppreisningserstatning til B med 150 000 kroner.
- (4) A anket dommen til Borgarting lagmannsrett som 26. mars 2019 avsa dom med slik slutning:
- «1. A, født 00.00.1986, dømmes for overtredelse av straffeloven § 115 og straffeloven § 263 til fengsel i 2 – to – år og 3 – tre – måneder, jf. straffeloven § 79 bokstav a. Varetekt kommer til fradrag med 134 – etthundreogtrettifire – dager.
 2. A dømmes til å betale 130 000 – etthundreogtrettitusen – kroner i oppreisningserstatning til B innen to uker etter forkynnelsen av denne dommen.
 3. Saksomkostninger idømmes ikke.»
- (5) Lagmannsrettens dom er avsagt under dissens. Mindretallet, én fagdommer og én meddommer, fant at utsagnene fra A ikke kunne anses som trusler og heller ikke innebar noen overtredelse av straffeloven § 115.

- (6) A har anket dommen til Høyesterett. Anken gjelder lovanvendelsen under skyldspørsmålet, straffutmålingen og oppreisningserstatningen. Ved Høyesteretts ankeutvalgs beslutning 7. juni 2019 ble anken tillatt fremmet. Det ble også gitt samtykke til ny behandling av oppreisningskravet.
- (7) *Forsvareren* har anført at verken tekstmeldingene eller videotalen inneholder trusler som rammes av straffeloven § 263. Utsagnene har ikke i seg selv et truende innhold, og et slikt innhold kan heller ikke med rimelig stor grad av sikkerhet utledes av sammenhengen. Tolkningen av utsagnene må skje under hensyntagen til As ytrings- og religionsfrihet. Lovskravet innebærer dessuten at utsagnene ikke kan tolkes for vidt. En tolkning av utsagnene i religiøs og politisk kontekst viser at utsagnene var irettesettelser av B og ikke trusler. A har heller ikke ved utsagnene voldt fare for at B påvirkes i sin virksomhet som stortingsrepresentant, jf. straffeloven § 115. Det er heller ikke grunnlag for oppreisningserstatning. Subsidiært må erstatningen settes ned som følge av Bs egen opptreden.
- (8) *Påtalemyndigheten* har gjort gjeldende at lagmannsrettens flertall har bygget domfellelsen på korrekt lovanvendelse. Utsagnene må tolkes i den kontekst de er fremsatt i. Både virkemiddelbruken, tiltaltes lederstatus og religiøse ståsted er viktige tolkningsmomenter. Verken ytrings- eller religionsfriheten, eller det strafferettslige klarhetskravet, er til hinder for straffansvar.
- (9) *Bistandsadvokaten* har anført at oppreisningserstatningen lagmannsretten har tilkjent, må opprettholdes. B har levd under alvorlige trusler i lang tid, noe de iverksatte sikkerhetstiltakene underbygger. Det er ikke grunnlag for nedsettelse av erstatningen på grunn av medvirkning eller andre forhold på Bs side.
- (10) *Mitt syn på saken*
- (11) Det alvorligste forholdet i tiltalen er post I som gjelder angrep på de høyeste statsorganenes virksomhet, jf. straffeloven § 115. Jeg starter likevel med spørsmålet om det hefter feil ved lagmannsrettens lovanvendelse under tiltalen post II om trusler, siden dette står helt sentralt for begge tiltalepostene.
- (12) Spørsmålet er om utsagnene gjengitt i grunnlaget i tiltalebeslutningen rammes av straffeloven § 263. Som ledd i dette reises spørsmål om hvordan utsagnene skal tolkes, og hvor langt det ved tolkningen er adgang til å trekke inn forhold ut over det som fremkommer direkte av tekstmeldingene og utsagnene i videotalen.
- (13) Det følger av langvarig rettspraksis at tolkning med sikte på å fastlegge det nærmere meningsinnholdet i et utsagn for å vurdere straffbarheten, er en del av rettsanvendelsen der Høyesterett har full kompetanse, jf. Rt-2012-536 avsnitt 17 med videre henvisninger til plenumsavgjørelsene i Rt-1997-1821 på side 1826 og Rt-2002-1618 på side 1626. Disse avgjørelsene gjelder tolkning av utsagn i saker etter straffeloven 1902 § 135a om hatefulle ytringer, men det som er uttalt om rekkevidden av Høyesteretts kompetanse vil gjelde tilsvarende i saker om trusler etter § 263.
- (14) Ved tolkningen kan også elementer i faktum – som hører under bevisbedømmelsen – ha betydning for forståelsen av et utsagn. Lagmannsrettens bevisresultat vedrørende slike elementer må Høyesterett legge til grunn ved tolkningen, sml. Rt-1997-846 på side 848.

Jeg nevner dette fordi det under lagmannsrettens behandling har vært oppnevnt sakkyndige som har redegjort for sitt syn på innholdet i religiøse ord og uttrykk tiltalte benytter i utsagnene. Det lagmannsretten med utgangspunkt i de sakkyndige uttalelsene har lagt til grunn om hva som skal legges i de ulike religiøse begrepene, hører til bevisbedømmelsen, men hvorvidt utsagnene på dette grunnlaget har et truende innhold hører det under Høyesterett å vurdere som del av rettsanvendelsen.

(15) *Straffeloven § 263 – rettslige utgangspunkter*

(16) Straffeloven § 263 om trusler lyder slik:

«Den som i ord eller handling truer med straffbar atferd under slike omstendigheter at trusselen er egnet til å fremkalle alvorlig frykt, straffes med bot eller fengsel inntil 1 år.»

(17) Ordlyden klargjør for det første at trusler fremsatt både gjennom «ord» og «handling» omfattes. Videre går det frem at trusselen må være fremsatt «under slike omstendigheter» at den er egnet til å fremkalle alvorlig frykt. Etter mitt syn følger det allerede av ordlyden at sammenhengen – konteksten – et utsagn er fremsatt i, står helt sentralt ved vurderingen av vilkårene for straffansvar etter § 263.

(18) Ved den nærmere tolkningen av utsagnene i tekstmeldingene og videotalen har både aktor og forsvarer tatt utgangspunkt i rettspraksis knyttet til den tidligere straffeloven 1902 § 135a, nå straffeloven § 185. I relasjon til denne bestemmelsen er det i flere avgjørelser uttalt at det avgjørende for forståelsen er hvordan den alminnelige tilhører vil oppfatte et utsagn ut fra den sammenhengen det er fremsatt i, likevel slik at ingen skal tillegges meninger som ikke uttrykkelig er uttalt, med mindre et slikt innhold med rimelig stor grad av sikkerhet kan utledes av sammenhengen, jf. senest i HR-2018-674-A avsnitt 12.

(19) Etter mitt syn har disse utgangspunktene ikke uten videre overføringsverdi til saker om trusler. For det første beskytter straffeloven § 185 og § 263 ulike interesser. Mens § 185 hører til de straffebestemmelsene som gir vern om den offentlige ro, orden og sikkerhet, er § 263 plassert i kapittel 24 som inneholder bestemmelser til vern om den personlige frihet og fred.

(20) Ved vurderingen av rekkevidden av straffansvaret for trusler vil videre rekkevidden av forsettet stå helt sentralt. Dersom det omfattes av gjerningspersonens forsett at den utsagnet er rettet mot vil tillegges det et meningsinnhold som er en trussel, er det uten betydning hvordan den alminnelige tilhører vil forstå utsagnet. Forsettskravet avgrenser samtidig straffansvaret. Utsagn som i sitt innhold eller ut fra sammenhengen kan oppfattes som truende i lovens forstand, vil bare rammes så langt gjerningspersonens forsett dekker at det fremsettes en trussel.

(21) Utgangspunktet ved tolkningen er ut fra dette hvordan avsenderen og den som trues oppfatter meningsinnholdet. Den videre vurderingen av om trusselen er «egnet til å fremkalle alvorlig frykt» skal baseres på om utsagnet objektivt sett er egnet til å ha en slik virkning. Her vil innholdet naturligvis stå sentralt, men etter ordlyden i straffeloven § 263 skal denne vurderingen også skje med utgangspunkt i den konkrete sammenhengen trusselen er fremsatt i.

- (22) En slik tilnærming er også lagt til grunn i tidligere saker om trusler, jf. Rt-2002-1207 og Rt-2008-1350. I den siste av disse avgjørelsene, som gjaldt straffeloven 1902 § 227, er det uttalt følgende om vilkåret «egnet til å fremkalle alvorlig frykt» i avsnitt 12:

«Fellelse etter denne bestemmelsen krever at trusselen var fremsatt ‘under saadanne Omstændigheder, at Truselen er skikket til at fremkalde alvorlig Frygt’. Dette er en objektiv norm – avgjørende er om trusselen var ‘skikket’ til å fremkalle slik frykt. Ved vurderingen står naturligvis trusselens innhold sentralt. Hvorvidt trusselen var ‘skikket til at fremkalde alvorlig Frygt’ beror imidlertid ikke bare på innholdet, men i stor grad også på sammenhengen trusselen er fremsatt i. Dette følger direkte av ordlyden, jf. formuleringen ‘under saadanne Omstændigheder’. Jeg viser også til Rt-1974-205, hvor Høyesterett fremhever at en slik samlet vurdering er nødvendig, siden det avgjørende for om straffebudet er overtrådt nettopp er om de konkrete omstendighetene ga grunn til alvorlig frykt for at trusselen ville bli iverksatt.»

- (23) Som jeg kommer tilbake til, inneholder verken tekstmeldingene eller videotalen trusler om at *tiltalte selv* skal angripe B. Dette er heller ikke et krav etter straffeloven § 263, jf. Matningsdal, *Straffeloven 2005: Kommentartutgave*, § 263 note 2.3, *Juridika*, revidert 1. juli 2019. Også utsagn som oppmuntrer andre til straffbar adferd omfattes, dersom øvrige vilkår er oppfylt. Ved vurderingen av om slike utsagn er egnet til å fremkalle alvorlig frykt hos den som trues, vil det stå sentralt til hvem og hvordan utsagnene er kommet til uttrykk. Etter omstendighetene kan det også ha stor betydning hvem utsagnene kommer fra.
- (24) Forsvareren har anført at utsagn som har sin bakgrunn i gjerningsmannens religiøse oppfatning, må tolkes i sin religiøse kontekst. Jeg er enig i dette, men dersom et utsagn – tolket i sin religiøse kontekst – i realiteten inneholder en trussel om straffbar adferd som er egnet til å fremkalle alvorlig frykt, blir utsagnet ikke straffritt som følge av den religiøse konteksten.
- (25) Utsagn som rammes av straffeloven § 263 er som et klart utgangspunkt heller ikke vernet av ytringsfriheten etter Grunnloven § 100 og Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 10, eller av religionsfriheten i Grunnloven § 16 og EMK artikkel 9. Retten til ytrings- og religionsfrihet vil imidlertid – som forsvareren har anført – kunne innebære grenser for hvor langt det kan trekkes inn forhold ut over det som fremkommer direkte av utsagnene. Etter mitt syn innebærer imidlertid straffbarhetsvilkårene i straffeloven § 263, især vilkårene om at trusselen må gjelde straffbar adferd og være egnet til å fremkalle alvorlig frykt hos den som trues, at de nevnte rettighetene sjelden kan føre til en ytterligere begrensning av straffansvaret.
- (26) Med disse utgangspunktene går jeg over til den konkrete vurderingen av om utsagnene i tekstmeldingene og videotalen har et innhold som rammes av straffeloven § 263.
- (27) *Den konkrete vurderingen av om utsagnene rammes av straffeloven § 263*
- (28) Lagmannsretten har redegjort for bakgrunnen for at A sendte tekstmeldingene og la ut den påfølgende videotalen på YouTube. Det fremgår her at bakgrunnen var et utspill fra B i en avisartikkel i VG den 24. september 2016. B tok i artikkelen til orde mot et offentlig forbud mot burka og nikab, men uttalte samtidig at muslimske kvinner burde slutte å bruke slike plagg. Videre uttalte B at han syntes synd på muslimske kvinner, og at han også hadde kjent på en følelse av vemmelse. Utspillet fra B, som er stortingsrepresentant for

Venstre, var et direkte svar på et utspill fra Arbeiderpartiet om å forby bruk av burka og nikab. Utsagnet inngikk således i det politiske ordsiftet.

- (29) A sendte de tre tekstmeldingene gjengitt i tiltalebeslutningen motivert av dette utspillet. Han anga ikke hvem som var avsender. Verken tingretten eller lagmannsretten har lagt til grunn at innholdet i de tre tekstmeldingene inneholder trusler. Tekstmeldingene har et sterkt nedsettende innhold og innebærer en grov utskjelling av B, men også jeg er enig i at tekstmeldingene – isolert sett – ikke har et truende innhold.
- (30) B publiserte samme dag tekstmeldingene på Twitter. Dette ledet til medieoppmerksomhet, og A fikk kritikk fra flere hold for innholdet i meldingene. Ifølge As egen forklaring ble videotalen publisert for å imøtegå denne kritikken. Lagmannsretten har også redegjort for Bs forklaring. Han opplevde tekstmeldingene som sterkt ubehagelige, men det var da videotalen ble publisert og han innså hvem som sto bak, at han oppfattet budskapet som truende. B kjente godt til tiltalte og anså ham som en lederskikkelse i et radikalt islamistisk miljø, der flere kunne være villige til å utøve vold. Han oppfattet at videoen inneholdt skjulte trusler om alvorlige represalier og anmeldte derfor forholdet.
- (31) Sentrale deler av innholdet i videotalen er gjengitt i grunnlaget i tiltalebeslutningen. Lagmannsretten har ikke funnet det bevist at videotalen inneholder direkte uttalte trusler om vold eller annen straffbar adferd rettet mot B. Spørsmålet er derfor om utsagnene likevel inneholder indirekte trusler om straffbar adferd som rammes av straffeloven § 263.
- (32) I likhet med lagmannsretten legger jeg til grunn at det er bred enighet i islamsk rettsteori om at Koranen med tilhørende rettslære, som utgangspunkt foreskriver dødsstraff, både for frafall fra islam – apostasi – og blasfemi. Som den rettsoppnevnte sakkyndige for lagmannsretten har redegjort for, fastholder islamistiske salafi-grupper dette synet. Basert på As egen forklaring i lagmannsretten, må det legges til grunn at han tilhører en religiøs retning som står fast på kravet om dødsstraff for slike lovbrudd. Det fremgår at A modifiserte sin forklaring i lagmannsretten med at dødsstraff ikke kan praktiseres i Norge, som ikke er en islamsk stat. Ved bevisbedømmelsen fant imidlertid lagmannsrettens flertall ikke denne delen av tiltaltes forklaring troverdig. Flertallet fant det derimot bevist at tiltalte tilhører en radikal retning av sunni-islam, som går god for privat rettshåndheving. Den private rettshåndhevingen det dreier seg om omfatter dødsstraff for apostasi. Lagmannsretten begrunnet dette med blant annet følgende:

«Et angrep på B har forankring i en radikalisert forståelse av det såkalte hisba-prinsippet om at enhver muslim skal arbeide for det gode og mot det onde. Utgangspunktet i islamsk rettslære er at det kreves en avgjørelse i det offentlige rettsvesenet for å straffe den som har brutt islamske regler, men radikal hisba åpner for privat rettshåndheving. Kari Vogt omtaler dette slik i sin sakkyndigerklæring:

‘En legmann har ingen fullmakt til å avsi dommer eller straffe den som har forbrutt seg. Det er likevel unntak: Å henrette en person som er erklært murtadd, frafallen, uten å gå veien om domstolen og offentlig rettsvesen, kan begrunnes og legitimeres ved en radikalisert tolkning av hisba-prinsippet. Hisba (‘kontroll’, ‘vurdering’, ‘avregning’) viser til den koraniske fullmakten de troende har til å ‘forordne det rette og forby det urette’ (sure 3, 104, 112 og sure 22, 41). Dette betyr at hvis offentlig rettsvesen unnlater å behandle saker (i dette tilfellet apostasi/blasfemisaker) etter islamske regler, eller unnlater å fullbyrde koraniske straffer, kan de troende ta saken i egne hender og sørge for at straffen fullbyrdes. I følge klassisk lov er det ikke straffbart for en legmann å drepe en apostat/blasfemiker. [...]’

Hegghammer og Gule ga uttrykk for den samme forståelsen av hisba-prinsippet.»

- (33) Tiltalte kommer innledningsvis i videotalen med en rekke sterkt nedsettende karakteristikk av B. Innholdsmessig må disse uttalelsene etter mitt syn anses som en fortsettelse av sjikanen i de tre tekstmeldingene. Tiltalte henvender seg ikke direkte til B, men til sine «respekterte medsøsken i islam». Det er naturlig å forstå dette slik at tiltalte henvender seg til sine trosfeller innenfor det islamistiske miljøet. Dette underbygges også av den påfølgende kritikken mot andre norske imamer, som ifølge tiltalte verken har klargjort hva som er konsekvensene for en «frafallen» og «vantro», som B er, eller har «gjort noe med denne saken». Talen rettes imidlertid også til de som har kritisert A for innholdet i tekstmeldingene, og tar således sikte på et bredt publikum.
- (34) Det reelle meningsinnholdet i videotalen må tolkes på bakgrunn av hvem tiltalte er, og hans posisjon som en autoritet og lærd i det radikale islamistmiljøet i Norge. Dette står helt sentralt for hvordan budskapet i realiteten ville bli oppfattet av B, som er det sentrale. B var vel kjent med A og hans posisjon i det islamistiske miljøet. Han er dessuten selv muslim, og forsto de religiøse begrepene som ble benyttet. B var også kjent med radikale islamisters syn på og praktisering av sharia-lovgivningen. Dette var forhold ved B som A på sin side også var klar over.
- (35) Jeg er enig med lagmannsrettens flertall i at utsagnene i videotalen går ut over det å konstatere at B har begått handlinger som i henhold til sharia skal straffes med døden. Det er heller ikke grunnlag for å vurdere videotalen slik at den begrenser seg til en ren irrettesettelse av B.
- (36) Når tiltalte utpeker B som en vantro og frafallen, og en som har hånet islam, samtidig som han eksplisitt klargjør at profetens tilhengere er harde mot de vantro og at det ikke trengs en fatwa – rettslig behandling etter islamsk rett – for å fastslå konsekvensene, er det etter mitt syn vanskelig å tolke dette på noen annen måte enn at tiltalte både legitimerer og tilskynder voldelige angrep på B. Min forståelse av utsagnene er følgelig i samsvar med det lagmannsrettens flertall har lagt til grunn.
- (37) Trusselen er i sitt innhold også meget alvorlig ved at den både legitimerer og tilskynder iverksettelse av dødsstraff for frafall og blasfemi.
- (38) På denne bakgrunn er jeg enig med lagmannsrettens flertall i at As utsagn i videotalen rammes av straffeloven § 263 ved at innholdet i videotalen er å anse som en trussel om straffbar adferd.
- (39) Ut fra mitt syn på innholdet i videotalen er det ikke tvilsomt at trusselen også var egnet til å fremkalle alvorlig frykt. I tillegg til innholdet i trusselen og tiltaltes status, står det ved denne vurderingen sentralt at videotalen ble lagt ut på YouTube, og følgelig umiddelbart ville nå ut til svært mange av tiltaltes trosfeller i det radikale islamistmiljøet. For B ga dette grunn til alvorlig frykt for at noen i miljøet kunne iverksette trusselen.
- (40) Trusler av en slik alvorlighetsgrad er ikke vernet av ytrings- eller religionsfriheten.
- (41) Slik jeg vurderer innholdet i videotalen, kan det reises spørsmål ved om forholdet burde ha vært subsumert under straffeloven § 264 om grove trusler. Partene har imidlertid ikke uttalt seg om dette spørsmålet under ankeforhandlingen, jf. straffeprosessloven § 38 tredje ledd. I

lys av at tiltalen også gjelder overtredelse av straffeloven § 115 – som er et mer alvorlig forhold – har jeg ikke funnet grunn til å vurdere dette nærmere.

(42) Anken over lovanvendelsen under tiltalen post II må etter dette forkastes.

(43) *Straffeloven § 115 – angrep på de høyeste statsorganenes virksomhet*

(44) Tiltalen post I gjelder overtredelse av straffeloven § 115, som lyder slik:

«Med fengsel inntil 10 år straffes den som ved bruk av makt, trusler eller på annen rettsstridig måte volder fare for at Kongen, Regenten, regjeringen, Stortinget, Høyesterett eller Riksretten, eller et medlem av disse institusjonene, hindres eller påvirkes i sin virksomhet.»

(45) Bestemmelsen har til formål å beskytte grunnleggende nasjonale interesser. Vernet om Stortinget og dets medlemmer bidrar til å beskytte demokratiet, jf. Ot.prp. nr. 8 (2007–2008) side 125 der det heter:

«Det bør fortsatt være slik at en krenkelse av enkeltmedlemmer av Stortinget og regjeringen med det formål å hindre deres virksomhet som sådan, er å anse som krenkelse av de konstitusjonelle myndigheter. Å verne slike medlemmer bidrar til å beskytte demokratiet. At det er et tilstrekkelig vilkår for straff at det oppstår fare for at de hindres eller påvirkes i sin virksomhet, betyr at det er straffbart for eksempel å utøve vold eller sette frem trusler som er egnet til psykisk eller fysisk å hindre eller påvirke dem i deres virksomhet.»

(46) Den tidligere bestemmelsen i straffeloven 1902 § 99 gjaldt opprinnelig bare for statsorganene som sådan, og ikke de enkelte medlemmene og deres virksomhet. Bestemmelsen ble på dette punktet utvidet ved lov 28. juli 2000 nr. 73. Bakgrunnen for utvidelsen fremgår av Ot.prp. nr. 40 (1999–2000) side 97 følgende. Departementet gjengir her forslag fra Politiets sikkerhetstjeneste – det tidligere POT – om å styrke de individuelle regjeringsmedlemmenes strafferettslige vern:

«Våre rikspolitikere – og særlig regjeringsmedlemmene – deltar i dag aktivt i det politiske liv uten å opptre i noen av de statsorganene som er nevnt i § 99. Det kan ikke herske tvil om at det i et demokrati må være en vesentlig statsoppgave å verne om regjeringsmedlemmenes adgang til å delta i den politiske debatt og meningsdannelse uten at de risikerer å bli utsatt for trusler om vold. Rikspolitikernes deltakelse på andre politiske arenaer enn de formelle statsorganer bør etter POTs oppfatning også omfattes av strl. § 99.»

(47) Departementet sa seg enig i at hensynet til demokratiet tilsa at regjeringsmedlemmene bør gis et sterkere strafferettslig vern mot trusler, jf. proposisjonen på side 97. Uttalelsene har etter mitt syn tilsvarende gyldighet for medlemmer av Stortinget, som også ble innlemmet ved lovendringen.

(48) Om rekkevidden av vernet fremgår følgende i proposisjonen på side 105:

«Det er bare trusler mot statsråden, stortingsrepresentanten eller høyesterettsdommeren som sådan som vil bli rammet av annet punktum. Men bestemmelsen vil gi vern for den politiske virksomhet som stortingsrepresentanter og statsråder driver utenfor Stortinget og regjeringen, og som henger naturlig sammen med deres funksjon der.»

- (49) I straffeloven av 2005 er bestemmelsen ytterligere utvidet ved at det å påvirke et medlem av statsorganene er likestilt med det å hindre medlemmets virksomhet, jf. Ot.prp. nr. 8 (2007–2008) side 303.
- (50) Ut fra mitt syn på innholdet i videotalen hersker det ingen tvil om at A ved bruk av trusler har voldt fare for at et medlem av Stortinget påvirkes i sin virksomhet. Lagmannsrettens flertall har også funnet det bevist at truslene ble fremsatt mot B i egenskap av å være stortingsrepresentant, og har begrunnet dette slik:
- «Det intervjuet i VG fra 2016 som motiverte tiltalte til å sende tekstmeldingene, hadde dessuten sitt utspring nettopp i Bs rolle som stortingspolitiker. I avisoppslaget ble B avbildet foran Stortinget og omtalt som ‘stortingsrepresentant’. B uttalte seg om et forslag om nasjonale bestemmelser om forbud mot bruk av burka og niqab, som andre stortingspolitikere hadde tatt til orde for.**
- Samlet sett er flertallet overbevist om at tiltalte var godt kjent med Bs rolle som stortingsrepresentant. (...)**
- Det er videre hevet over enhver rimelig tvil at truslene i videotalen var egnet til å påvirke B i hans virksomhet på Stortinget, og at tiltalte innså dette. Slike trusler om alvorlige represalier på grunn av politiske utspill som det her er tale om, kan åpenbart virke hemmende i utøvelsen av vervet som stortingsrepresentant og dempe viljen til å markere seg utad med standpunkter.»**
- (51) As anke over lovanvendelsen under tiltalen post I kan etter dette ikke føre frem.
- (52) *Straffutmålingen*
- (53) Jeg går så over til As anke over straffutmålingen. Det er overtredelsen av straffeloven § 115 om angrep på de høyeste statsorganenes virksomhet som er førende ved straffutmålingen. Bestemmelsen har en strafferamme på fengsel i inntil 10 år. Ved at A også er domfelt for trusler, jf. straffeloven § 263, kommer straffeloven § 79 første ledd bokstav a til anvendelse.
- (54) Å fremsette alvorlige trusler mot en stortingsrepresentant på grunn av ytringer som vedkommende har fremsatt i det politiske ordskiftet, som ledd i utøvelsen av vervet, ligger etter mitt syn i kjerneområdet for straffansvaret etter straffeloven § 115. Et fungerende demokrati forutsetter at de folkevalgte kan utøve sine verv uten frykt for alvorlige represalier. Trusler av den karakter vi står overfor i saken her er i realiteten et angrep på kjerneverdiene i et åpent og demokratisk samfunn. Dette tilsier at det må utmåles en lengre ubetinget fengselsstraff.
- (55) Tidligere avgjørelser etter straffeloven § 115 og den tidligere bestemmelsen i straffeloven 1902 § 99 gjelder ikke sammenlignbare saker, og gir etter mitt syn ikke veiledning ved utmålingen.
- (56) Det er skjerpene at truslene er fremsatt gjennom en videotale publisert på internett, med oppfordring til en større krets av personer om å iverksette alvorlige reaksjoner mot B. Dette er en type trussel som er egnet til over tid å skape betydelig utrygghet og redsel som følge av at den som trues ikke vet når, fra hvem og hvor et eventuelt angrep kan komme. Det er åpenbart at trusselen er egnet til å påvirke B i virksomheten som stortingsrepresentant, og dermed en del av Stortingets virksomhet. Ved publisering på internett har trusselen heller ingen utløpsdato og vil henge over B i lang tid. Han har også

måttet leve med langvarige sikkerhetstiltak fra PST som følge av trusselen. Videotalen er videre nøye planlagt og regissert og er ingen impulshandling.

- (57) Jeg er enig med lagmannsrettens flertall i at også overtredelsen av straffeloven § 263 i dette tilfellet må få et merkbart utslag i den samlede straffen, ut fra alvoret i trusselen og måten den er fremsatt på. Også utenfor anvendelsesområdet for straffeloven § 115, må det etter mitt syn reageres strengt på trusler som rettes mot politikere som deltar i den politiske debatten. Selv om de ikke er medlemmer av Stortinget, er også vern av dem sentralt for et fungerende demokrati.
- (58) Forsvareren har anført at tidsbruken må tillegges vekt i formildende retning, noe aktor har sagt seg enig i. Forholdet ble begått i september 2016. Det har ikke vært perioder med liggetid i saken. Hovedforhandling i tingretten ble også utsatt en gang, som følge av at tiltalte ikke møtte. Jeg kan ikke se at samlet saksbehandlingstid i dette tilfellet kan lede til noen reduksjon i straffen. Slik videotalen var utformet, var det nødvendig for en forsvarlig behandling av saken å søke sakkyndig hjelp til tolkningen. Det måtte nødvendigvis ta noe tid.
- (59) Aktor har anført at riktig straffenivå er fengsel i nærmere tre år, men har nedlagt påstand om fengsel i to år og seks måneder etter fradrag for lang saksbehandlingstid. Jeg er enig i aktors antydning om riktig straffenivå, men da det under forhandlingene ikke er reist spørsmål om strengere straff enn aktors påstand, finner jeg at straffen bør settes i samsvar med aktors påstand, jf. HR-2017-2415-A avsnitt 24 og 25. Det er ikke grunnlag for å gjøre noen del av straffen betinget. Straffen settes etter dette til fengsel i to år og seks måneder.
- (60) Fradraget for frihetsberøvelse utgjør 312 dager.
- (61) *Oppreisningserstatningen*
- (62) Hjemmelen for oppreisningserstatning er skadeserstatningsloven § 3-5 første ledd bokstav b, jf. § 3-3. Oppreisningserstatning i medhold av skadeserstatningsloven kapittel 3 skal kompensere for skade på person og andre personlige krenkelser. Det følger av dette at overtredelsen av straffeloven § 115, som skal ivareta offentlige interesser, kommer i bakgrunnen ved vurderingen av erstatningsspørsmålet.
- (63) Oppreisningserstatningen fastsettes etter en skjønnsmessig helhetsvurdering. Det skal legges vekt på handlingens objektive grovhet, fornærmedes subjektive opplevelse av krenkelsen samt arten og omfanget av de påførte skadevirkningene, jf. Rt-2010-1203 avsnitt 39 med videre henvisninger. Det fremgår videre av denne dommen avsnitt 38 at oppreisningserstatning etter § 3-5 har en sammensatt funksjon. Den skal både virke som en «straff» og samtidig gi skadelidte oppreisning for den krenkelsen vedkommende har vært utsatt for.
- (64) Det er ikke etablert noe normert nivå for oppreisning etter krenkelser i form av trusler, og noe slikt nivå er det heller ikke grunnlag for å angi ut fra at sakene vil være meget forskjellige.
- (65) I denne saken har B levd med en overhengende og alvorlig trussel over lang tid. Alvoret i trusselen og konsekvensene for B har jeg redegjort for under straffutmålingen.

- (66) Etter en samlet vurdering har jeg kommet til at lagmannsrettens utmåling av oppreisningserstatningen til 130 000 kroner bør bli stående. Det er ikke grunnlag for å sette erstatningen ned som følge av medvirkning eller andre forhold på skadelidtes side.
- (67) Etter dette forkastes anken over oppreisningskravet.
- (68) Jeg stemmer for denne

D O M :

1. I lagmannsrettens dom, domsslutningen punkt 1, gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 2 – to – år og 6 – seks – måneder.
Til fradrag i straffen kommer 312 – trehundreogtolv – dager for frihetsberøvelse.
2. For øvrig forkastes anken.

- (69) Dommer **Ringnes:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (70) Dommer **Matheson:** Likeså.
- (71) Dommer **Kallerud:** Likeså.
- (72) Dommer **Matningsdal:** Likeså.
- (73) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. I lagmannsrettens dom, domsslutningen punkt 1, gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 2 – to – år og 6 – seks – måneder.
Til fradrag i straffen kommer 312 – trehundreogtolv – dager for frihetsberøvelse.
2. For øvrig forkastes anken.